

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Novissima Polyantha, In Libros XX. Dispertita

Dominicus

Francofurti, 1613

Paupertas

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97211](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97211)

F A B V L A .
Miluus & Columba.

Milui metu accipitrem afficit columba, à quo defendere-
Miliu admissus, quasi contumaces castigans, plus stragis vno
columbaro edidit, quam longo tempore euolantibus dare
potuisset.
Vide Defensio, Orator.

Paupertas.

DEFINITIO ET ETYMOLOG.

Paupertas sine pauperes. Græce πτωχία, usq. de τριπλο, πτωχό, pau-
peres, & πτωχός, & pauperulus, vili dicitur. Pauper (vt Varro
dicitur) dicitur à parua pecunia, vnde paupertas seu pauperies.
Graece Μακροφύρατος. Quasias in doloctus pauperem pati. Hinc
de paupero, quod est pauperem facio.
Hæc hominem egenum, inopem, Ebuion appellat, qui res si-
militas quibus eget appetit. Psal. 82. 4. Eb- ionum egeni, Psal.
112. 10. Abab voluit, cui affine est Taab, appetiuit. Vo-
luntatem & appetunt pauperes ea commoda quibus priuantur, &
innumeris seipos miserè cruciant. 2. Hanc etiam nomi-
natiuam pauperem, miserum, qui crebris concititur calami-
tatis, Psal. 88. circa finem, & Psal. 72. 3. Hæmth paupertas, à verbo
deiciatur, quod significat, attente considerat, & apud se
afflictiones enim dant intellectum. Hinc vobis, & compo-
situm intelligo, considero: mens, & composita, cogitatio, no-
men. Machyfer idem est Hebr. ac Latine egestas, paupertas,
indigentia, indigentia: Chefes, pauper: Psalms 34. 10. Eccl. 6. 2.
Hæc claustrum pauper fuit, eguit, indiguit, fuit inops. 4. Resch, eguit,
prellus est. Resch, ad inopiam redactus est, & atte-
nec: qua omnia miseriam pauperum graphice depingunt.
Paupertas hinc ipse, Irus, & aigros, pauper, inops, & prouerbii,
pauperior, ac si dicitur, paupere pauperior, seu paupertas ipsa,
in Congregatione Hebr. Hirshofschel, simulatit est pauperem,
Hæc vbi solent validi medicantes, auari, hypocrisæ, nebulones
egestas in hominum societate.

Paupertas confert septem bona, scilicet peccatorum recogni-
tionem, confirmationem, cordis quietem, desiderii im-
pulsionem, spiritualium bonorum dulcedinem, meritorum exal-
tationem, & celestem hereditatem. Ex B. Thom. super Ieremiam 48.

Paupertas est duplex, scilicet paupertas ex coacta necessitate, &
ex propria voluntate, secundum B. Thom. contra gentiles, 2.

BIBLICI LOCI.

Pauper frater, quomodo tractandus, Dent. 15. 7. pauper probus
amorem suum preferendus, Prou. 28. 6. pauper sapiens stulto rege
dilectior. Eccl. 4. 13.
Pauperis quatenus in iudiciis habenda ratio, Exod. 23. 3. Leuit.
19. 15. pauperis & diuitis dicendum, Proverbia. 18. verfi-
catur.
Pauper non exprobandus, Prou. 14. 31. & 17. 5. non nocendum,
Eccl. 23. 10.
Pauperes veri qui, Prou. 19. 1. 22. Matth. 5. 3. Luc. 6. 20. Pauperes
regnum mundi, Matth. 26. 11. Marc. 14. 7. Iuan. 12. 8. Pauperes spi-
rituales, Matth. 5. 3. Luc. 6. 20. à Deo electi. Cor. 1. 25. 27. 28. Luc. 2. 5.
impedendi, Prou. 17. 9. & 28. 9. 27. & 29. 9. 7. Luc. 2. 14. 2. 3. 4. 5. Pau-
perum commendandus, Dent. 15. 11. & 24. 19. Prou. 21. 10. & 31. 9. Esa. 1.
1. Marc. 2. 4. Luc. 14. 13. Rom. 12. 13. 1. Corinth. 16. 1. 2. Cor. 9. 4. Luc. 1. 27.
Pauperes mundi huius, 2. 5. Pauperes spiritus, Matth. 5. 3. di-
uites, quorum spiritus domiti sunt, sibi coram Deo nihil tribu-
ent. Deo subiciuntur, Pauperum oppressio damnatur, Pro-
verbia. 22. 22. & 23. 6. 7. 10. 11. Esa. 1. 23. Jer. 22. 13. Ezec. 22.
Amos 4. 1. & 5. 11. & 8. 4. Malach. 3. 5. Matth. 23. 14. Marc. 12. 40.
Pauperes habenda, Leuit. 19. 9. 10. Zach. 7. 10. Galat. 2. 10. Exem-
plum Hierosolymitana. Act. 4. 34. Antiochena. 11. 29. Achaia. 2.
13. 14.
Paupertas à Deo est, Prou. 14. 31. & 16. 5. & 22. 2. paupertas vera
inquit, 22. 9. & 15. 16. & 16. 8. & 17. 1. Matth. 5. 2. Luc. 6. 20. Pauper-
tas Chiuo consecrata, 2. Cor. 8. 9.

SENTENTIÆ BIBLICÆ.

Pauperes in seipsis humiliantur.
Melior est pauper, qui ambulat in simplicitate sua, quam qui
multa labora habet, & stultus est. Prou. 19.
Melior est pauper iustus, quam vit mendax ibid.

Melior est pauper, qui ambulat in simplicitate sua, quam diu, in
prauis itineribus. 28.

Pauper propter scientiam & religionem gloriam adipiscitur, &
diues ob diuitias suas in honore est. Eccl. 10.

Memento paupertatis in tempore abundantia, & inopia, ac pen-
nuriæ in die diuitiarum. 18.

Scio tribulationem tuam, & paupertatem tuam, sed diues es. A-
poc. 2.

Necessarij contentantur.

Noli timere, fili mi: pauperem quidem vitam egimus, sed multa
bona habebimus, si timuerimus Deum, & recesserimus ab omni
peccato, & fecerimus bene. Tob. 4.

Edent pauperes, & saturabuntur. Psal. 21.

Pauper, qui sibi laborat, præstat glorioso, qui pane indiget. Pro-
uerb. 12.

Est qui sese diuitem simulat, quum tamen omnino nihil habeat:
est rursus, qui fingit se pauperem, quum opibus abundet. Ibid. 13.

Melius est parum cum timore Domini, quam thesauri magni &
infatigabiles. Prou. 15.

Melius est parum cum iustitia, quam multi fructus cum iniqui-
tate. 16.

Duo rogauit te, ne deneges tibi Vanitatem, & verbum mendacii
longe fac à te. Mendicitatem & diuitias ne dederis mihi: tribue
tantum victui meo necessaria, ne forte fatiatus illiciar ad negandū,
& dicam: quis est Dominus: aut egestate compulsum furer, & peri-
torem nomen Dei mei. 30.

Melior est puer pauper & sapiens rege sene & stulto, qui nescit
præuidere in posterum. Eccl. 4.

A bonis sustentantur.

Non deerunt pauperes in terra habitationis tuæ: idcirco ego præ-
cipio tibi, vt operas manum fratru tuorum: & pauperi, qui tecum
versatur in terra. Dent. 15.

Et adiuuit pauperem de inopia. Psal. 106.

Novit iustus causam pauperum. Prou. 29.

Congregationi pauperum affabilem te facito. Eccl. 4.

Tantum vt pauperum memores essemus. Gal. 2.

A Deo remunerantur.

Parasti in dulcedine tua pauperi Deum. Psal. 67.

Est homo marcidus, egens recuperatione, plus deficiens virtute,
& abundans paupertate, & oculus Dei respexit illum in bono, & re-
xit eum ab humilitate ipsius, & exaltauit caput eius, & mirati sunt
in illo multi, & honorauerunt Deum. Eccl. 12.

Confide in Deo, & mane in loco tuo. Facile est enim in oculis Dei
subito honorare pauperem. Ibid.

Et pascuntur primogeniti pauperum, & pauperes fiducialiter re-
quiescent. Quia Dominus fundat Sion, & in ipso sperabunt pau-
peres populi eius. Esa. 14.

Et addent mites in Domino, lætitiā, & pauperes homines in
sancto Isracl exultabunt. 29.

Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cælorum.
Matth. 5.

Si vis perfectus esse, vade, vende omnia, quæ habes, & da pauperi-
bus, & habebis thesaurum in cælo: & veni, sequere me, 19.

De malis illatis vindicantur.

Et populum pauperem saluum facies, Reg. 22.

Porro saluum faciet egenum à gladio oris eorum, & pauperem
de manu violenti. Iob. 5.

Eripiet de angustia sua pauperem. 36.

Quoniam non in finem obliuio erit pauperes, Psal. 9.

Tibi derelictus est pauper. Ibid.

Propter miseriam inopum, & gemitum pauperum. 11.

Respice in me, & miserere mei: quia vnicus & pauper sum
ego. 24.

Cognoui, quia faciet Dominus iudicium in opibus. 19.

Qui calumniatur egenum, exprobet factorem eius. Prou. 14.

Qui despicit pauperem, probro afficit factorem eius. 20.

Diues & pauper obuauit tibi, virtusque operator est Domi-
nus. 22.

Non facies violentiam pauperi, quia pauper est, neque conteras
egenum in porta, quia iudicabit Dominus causam eius, & configet
eos, qui confixerunt animam eius. Ibid.

Deprecatio pauperis ex ore vsq. ad aures eius perueniet, & iudi-
cium illius testificatio adueniet. Eccl. 21.

Panis egenorum vita pauperis est: qui defraudat illum, homo san-
guinis est. Qui auferit in sudore panem, quasi qui occidit proximum
suum. 34.

Non accipiet Dominus personam in pauperem, & deprecatione
læsi exaudiet. 35.

Quia factus es fortitudo pauperi in tribulatione sua. Esa. 25.

Egeni & pauperes quarunt aquas, & non sunt: lingua eorum sifi-
arunt. Ego Dominus exaudiam eos. 41.

Super tybus sceleribus Isracl, & super quatuor non conuertam
cum, pro eo quod vendiderit pro argento iustum, pauperem pro
calceamentis. Amos 2.

Audite verbum hoc, vacce pingues, qui estis in monte Samaria, qui calumniam facitis egenis, & confingitis pauperes. Quae dicitis dominis vestris, afferre & bibemus: iuravit Dominus Deus in sancto suo, quia ecce dies venient super vos *ibid.* 4.

Amalis hominibus odio habentur.

Etiā proximo suo pauper odiosus erit. *Prov.* 14.

Cum obsecrationibus loquetur pauper: & diues affabitur rigide, *ibid.*

Frates hominis pauperis oderunt eum, insuper amici procul recesserunt ab eo, *19.*

Sapiens sibi videtur vir diues: pauper autem prudens scrutabitur eum, *28.*

Diues iniuste egit, & fremet: pauper autem læsus tacebit. *Eccles.* 13.

Nonne Deus elegit pauperes in hoc mundo, diuites in fide, & heredes regni, quod repromisit Deus diligentibus? *1. Cor.* 2.

Pauperes mali impatientia agitantur.

Omnes dies pauperis mali, *Prov.* 15.

Vir pauper calumnians pauperes similis est imbrī vehemēti, in quo paratur fames, *28.*

Et requissima paupertas in ore sapientis, *Eccles.* 13.

Tres species odiuit anima mea: pauperem superbum, & diuitem mendacem, & senem fatuum & incontinentem, *25.*

SENTENTIAE PATRVM.

Non tibi displiceat paupertas tua, nihil ea potes diutius inuenire. Visus nobis est, quod locuples sit, cœlum enim quibus thesauris conferri possit, quod pauperati videmus indultum? vt ad regnum cœlorum veniret, diues possessione sua obtinere non potuit, nunc obuiet, vt contemptu perueniat. *Augustinus de Verbis Apost. serm.* 28.

Non est facultates enim dispensatione pauperibus erogare, melius pro intentione sequendi Dominum in simul donare, & absolutum solitudine egerē cum Christo. *De Eccles. do.*

Hi sunt pauperes spiritu, qui quando faciunt aliquid bonum, Deum laudant, quando aliquid mali, se accusant. *De verb. Dom.*

Excandus est ager pauperum, cito reddit donantibus fructum, & cœli est pauper, per quam venit ad patrem, incipe erogare, si non vis errare. *ibid.*

Pauper Dei est animo, non in sacculo. *in Psal. 31.*

Nihil grauius, quam vt fratres nostros pauperiores superbo oculo despiciamus: conformes nobis intolerabili repellamus fastidio, nostra indigna gratia iudicantes: quia sunt inopes, quum paupertas facilius Deo, quam thesaurus acceptior. *Ambrosius in Psal.*

Ob hoc maxime amanda est paupertas, quia à quo amaris, ostendit: quippe non habet adulationem comitem sibi parentem, fortunam hominis, & non personam amantem. *Hieronymus in Epistol.*

Difficilius arrogantia, quam auro & gemmis caremus. His enim abiectionis interitum gloriosius tumemus, & venerabilem paupertatem populū auræ offerimus. Plus enim est animam deposuisse, quam cultum. *Epistol.* 12.

Natus in paupere domo, & in tugurio rusticano, qui vix milio & pane cibario rugientem fatiare ventrem poteram: nunc simillam & mella fastidio. *in Epistol. ad Nepot.*

Paupertas inopia mentis est, non in quantitate possessionis: nam cui cum paupertate bene conuenit, diues est. *Gregorius in Exech.* 6.

Quum quosdam pauperes aliqua reprehensibilia perpetrare conspicitis, nolite despiciere, quia fortasse quos superfluitas tenuissimi prauitatis inquinat, caminus paupertatis curat. *idem in Euangel.*

Offerenda est eius consolatio, quos caminus paupertatis excoquit atque illis inferendus est timor, quos consolatio gloriæ temporalis extollit. *in Pastoral.*

Paupertas est manducatrix quædam in via, quæ ducit ad cœlum, vinctio athletica, exercitatio quædam magna, & admirabilis, portus tranquillus. Nihil opulentius eo, qui paupertatem sponte diligit, & eam alacriter suscipit. *Chrysost. serm. 18. sub Epistol. ad Hebr.*

Semper diues est Christiana paupertas, nec pauet in isto mundo indigentia laborare, cui donatum est in omnium rerum domino omnia possidere. Operantibus ergo quæ bona sunt non omnino metuendum, ne ei desit facultas operandi: cum & in duobus minutis Evangelica illius viduæ sit laudata deuotio, & pro calice aquæ frigida præmium habet gratuita largitio. Ex affectibus enim piorum benignitatis mensura taxatur: & nunquam eum miserandi efficacia deserit, in quo misericordia ipsa non deficit. *Leo Papa serm. 4. de 40.*

Paupertatis tres sunt species. Sunt enim quidam, qui rebus temporalibus egent, sed inuiti: & hæc vocari egestas solet: egent enim

rebus, & egent bona voluntate, quæ diutius nihil esse potest, qui rebus abundant, sunt tamen pauperes spiritu: & hæc vocantur paupertas, quæ licet affluant diuitiæ, corda tamen nolunt rebus. Tertia est mediocritas, quam philosophi vocant singularem, est voluntaria. *Hugo de claus. anim. lib. 1. cap. 9.*

Sunt quidam, qui de seculo veniunt ad religionem, paupertas: beato Augustino testante, talis erat, quæ necessitas erant, necessaria inuenire non poterant, quorum necessitas hereditas, non patrimonium, sed manuum labor animam sustentabat: si manus cessaret panis deficeret: & in Ecclesiâ non erant voluntati, qui in sua domo non nisi contemptibiles esse possent. *ibidem.*

Pauperes Dei sunt, qui mundana superbia derelicta, in se se per omnia tradiderunt. Nam & si pauper superbius Dei pauper, & si locuples humilitatem diligat, non est pauper. Voluntates enim talium sunt insipientia: non noxia. *Psalm.* 71.

Videamus, quam sit gloriosa ista paupertas, quæ in se se per omnia tradiderunt. Nam & si pauper superbius Dei pauper, & si locuples humilitatem diligat, non est pauper. Virtutibus enim talium sunt insipientia: non noxia. *Psalm.* 71.

Pauperes Christi sunt, qui non solum pro suis malis, etiam pro totius calamitatibus mundi, intercedere conantur, egent in hoc seculo, sed sunt locuples Deo: virtutibus enim virtutibus pleni: despecti hominibus, sed acceptabiles Deo. *ibidem.*

O miserabilis conditio mendicantis! si petit, proferre conatur: si non petit, egestate inquitur: & vt mendicantem compellat, Deus causat iniquis, quod non recte dicitur: pro mus criminari malignus, quod non plene subuenit, in murmurat, impetrat. Vnde Salomon: Melius est manum digere etiam proximo suo odiosus erit. Fratres homines oderunt eum insuper, & amici recesserunt ab eo. *Item de condit. humana.*

POETICAE SENTENTIAE.

Quid. S. Met.

*Beda pia Baucis annis pariliq. atate Philemop.
Illa sunt annis iuncti inueniuntibus illa
Conferuere casa paupertatemq. ferendo
Effecere lenem, nec iniqua mente ferendam.*

Hor. 2. epist. 2.

*Et Laris Et sanas paupertas impulit audax,
Vt verjus facerem.*

Plaut. Stich.

*Nam illa omnes artes perdocet, ubi quem attigit
Manu.*

*Sed cum longa dies acuit mortalia corda,
Et labor ingenium miseris dedit, Et sua quæq.
Adagulare sibi iustis fortuna prendo:
Se dicit in curia certi arunt pectora curas,
Et quod deniq. sagax tentando reperit vobis,
In commune bonum commentum lata dedit.*

Quid. 2. Remed.

*Non habet unde suam paupertatem pascat amorem,
Nep tamen hoc tantus est pauper ut esset inanis.*

Claud. Epigrammat. de paupere amante.

*Paupertas me sua domat, dirisq. Cupida:
Sed toleranda fames, non toleranda amor.*

ibid. de eodem.

*Esuriens pauper, se sic incendit amoris,
Inter strumiq. malum diligo pauperem.*

Mat. 11.

*O quantum cogit egestas!
luenal. 3.*

*Nihil habet infelix paupertas dirius in se
Quam quod ridiculus homines facit.*

Plaut. Stich.

*Iam inde à panxillo puero ridiculus fui,
Eo, quia paupertas fecit ridiculus foreq.*

Sen. Thyest. Act. 2.

*Stet, quicumq. Soler potens
Aula culmine lubrico:
Me dulcis saturat quiete,
Obscuro positus loco,
Lent perfruar otio.*

*Nullis nota Quiritibus
Et tunc per tacitum finat.
Sic cum transtulerit me
Nullo eum strepitu dies,
Plabeus moriar senex.*

graue pauperes esse. Ad paupertatem sua sponte descendere, praecorpare est tela fortunae. *epist. 19.*

Quod diuitiis non potes scire, paupertate scies: illa veta certosaq; retinebit amicos: dilecti quis, non te, sed tua sequebatur. O quanto ille dies veniet, quo nemo in honorem tuum mentiat. *epist. 11.*

Redigite ad parua, ex quibus cadere non possis. Inest paupertati, sine qua nihil est incundum, securitas. *ibid.*

Quis est pauper? qui sibi videtur pauper. Qui paupertatem timet, timendus est, scire vii paupertate, maxima felicitas est. *De moribus.*

Multis ad philosophandum obstitere diuitia. Paupertas autem expedita secura est. Aut ergo pauper sis, aut pauperi similis si animo vacare vis. *epist. 17.*

Nudum larro dimisit: etiam in obsecra via pauperi pax est. *In Proverb.*

Paupertas mihi grauis est: imò tu paupertati, non est in paupertate vitium, sed in paupere. Pauper es, qui pauper tibi videris. Nihil deest aibus, pecora in diem viuunt: feris in alimentis solitudo sufficit. Accipit ille grandem pecuniam, ergo & superbiam. *De remed. fort.*

Solum hoc incommo dum paupertas patitur: quod non possit egentibus subuenire. *Philosoph.*

Semper in ciuitate, quibus opes nullae sunt, bonis inuidet, malos extollunt, vetera odere, noua exoptant, odio suarum rerum mutare omnia student, turba atq; seditionibus sine cura aluntur: quoniam egestas facile habetur sine damno. *Sallustius de consular. Catil.*

Aristides apud iudices palam processit, sibi potius ob paupertatem, quam Calliae Atheniensium locupletissimo ob diuitias, animum tollendum, multos caesus esse qui diuitiis male aut bene vterentur, qui paupertatem fortiter ferrent, non passim & temere inueniri: eam vero ab iis dedecus putari, qui inuiti pauperes sint. *Plutarchus in Aristide.*

Amilius Qui duos consulatus gessit, bisque triumphauit, filiam in Tuberonum familia tenuit uisitante, sed concordia, paupertatis uiti non puduit, quin virtutem potius, qua paupertatem ferebat, mirabatur. Nostro tempore fratres & cognati, nisi regionibus, fluuiis, murisque communia bona distinguant, longoque a se inuicem remoti sint spacio, alterandi finem nullum faciunt. *Idem in Mem. Treulo.*

Paupertas quum in Republica inualescit, liberalitatem honestorumque studiorum intermissionem, inuidiamq; & odia aduersus diuites secum trahit. *Ilemin. gide.*

Multum uirtutis paupertas aduersus insolentes diuitias habet. *Iustin. hist. 1.27.*

Minime pudeat sapientem cuncta bona in animi cultu ponentem, honestam paupertatem proficere. *Ann. Marcell. lib. 24.*

Romani paupertatem non in parum habendo, sed in multum concupiscendo positam esse crediderunt. *Zongr. Ann. tom. 2.*

Non est turpe homini, qui summum bonum in animo posuit, honestam proficere paupertatem. *Pomp. Letrus in Diocletiano.*

Paupertas per se turpis non est, sed indicium si sit discordiae, intemperantiae, prodigalitatis, imprudentiae. Viro autem temperantiae, laborioso, iusto, forti, & qui omnibus uirtutibus praeditus in publico uersatur, magni animi testimonium praebet. Non enim potest magnas res gerere, qui pauca curat: neque multis indigentibus auxilium ferre, qui ipse multis opus habet. Neque Diues, sed qui omnia in se sua habet. Quia uiam tenet expeditam ad regimen reipublicae: is enim eo quod nullius priuati rei superuacanea indiget, publica negotia liber adit. Ipse quidem Deus simpliciter nulla re opus habet: in uirtute autem humana id quam maxime diuinum est & perfectissimum, quod ad suum usum paucissima requirit. Ac uelut corpus bono ad uirtutem temperamento praeditum, neque uentrem neque alimentum uacuosum desiderat: sic uita & domus bene instituta facile quibuscumque facultatibus administratur. Sed & necessitati respondere possessionem oportet. Itaque qui multa parat, paucis uero uirtutis, is esse se aptus non potest dici: sed aut uanus est, siquidem ea quaerit, quibus opus non habet: aut miser, si ob fordes animi non uirtutis paratis. Libenter uero ex ipso Catone sic percontor: Si diuitis fruendum est, quid gloriaris te multa possidentem modicis uiti? Sin praclarum est, (& quidem ita res habet) pane quocumq; uesci, & uinum idem cum operariis & seruis bibere, purpuram, domumque dealbatam non requirere: iam officio Aristides etiam, Epaminondas, M. Curtius, C. Fabricius, satisfecerunt, quarum rerum usum improbarent, earum etiam possessionem ualere iubentes. Quidem enim atinebat uirum, qui rapa sua uisum cibum duceret, eaque ipse elixaret, uxorem simul farinam subigere, toties de asse nugari, & scribere quouis officio quamprimum discederet? etenim tenuitas & in se omnia sua ponere, eo ipso nomine magna sunt, quod cupiditate simul & cura liberant rerum non necessariatum. Itaque in Calliae iudicio hoc dixisse Aristidem aut, paupertatis pudere eos debere, qui inuiti eam ferant: laudi eam sibi ducere eos, qui (ut ipse) uirtu subirent. Ridiculum enim erat existimare ob ignauiam Aristidem egestate laborare, cui haec bar nihil

tupe agenti, spoliati uo barbare, aut uo tentorio occupati esse. *Plutarch. in comparat. Arist. & Catoni Maiori.*

Paupertatis olim philosophia uernacula frugis, sobrietatis, tenuitatis, amula laudis, aduersum diuitias possessa, habita uita simplex, consilio bene suada, neminem inquam superbia, neminem impotentia deprauauit, neminem tyrannorum delicias uentris & inguinem neque uile uilas, neque potum, neque haec & alia flagitia diuitiarum alumni sunt maxima quaeque, si ex omni memoria hominum percentas, nullam in illorum rem reperies: ubi contra hanc temere inter illas res non comparant: sed quemcumque in aliqua laude mirum non habent, pertas ab incunabulis nutrita est: paupertas inquam, quae in secula omnium ciuitatum condidit, omnium artium, omnium mium peccatorum inops, omnis gloriae munifica, cuius uirtutibus apud omnes nationes perfundit. Eadem est enim praecipua pud Graecos in Aristide iusta, in Phocione benigna, in Epaminonda strenua, in Socrate sapiens, in Homero diuersa. Eadem enim uirtutem iam populo Romano imperium a primordio fundidit, praecipua hodie uirtus Diis immortalibus simpulo & catino fidei. *Apuleius apolog. 1.*

Si iudicet de causa ista (nempe paupertatis philosophiae) sederent C. Fabricius, Cn. Scipio, Manlius Curtius, quos portantes gloriam domesticam, pecuniam publicam: C. Fabricius regum exactor, & Agrippa populi reconciliator, quorum tenues opes, a populo Romano collatis sextantibus admodum si Atilius Regulus, cuius agellus ob similem penuriam paupertas cultus est: denique omnes ueteres ille profusio, Cato & Censorius, & triumphales, breui uisura lucra ad uisum uisum misisse adirent, quid paupertatem philosopho exprobrarent? pud tot consules pauperes. *Idem ibid.*

Nemo nostrum pauper est, qui superuacanea nolit, potestaria: quae natura oppido pauca sunt. Namque is plerumque uoluit minimum. Itaque diuitia non melius in uita in quam in ipso hominis estimantur animo, qui si est uirtutis & ad omne lucrum inexplabilis, nec montibus aurum facit, semper aliquid, ante paria uirtutis, mendicabit. Quae uirtutis confessio est paupertatis. Omnis enim cupido acquiritur, pia opinione uenit. Nec refert quam magnum sit, quod tibi est. *ibid.*

Si nihil animo deest, de rebus extraneis quantum desidero, quarum neque laus in copia, neque culpa in penuria. *ibid.*

Animi, ita ut corporis, sanitas expedita, imbecillitas est: certum que signum est infirmitatis, pluribus indiget, ut ad uiuendum, uelut ad natandum, is melior, qui contentus est. *ibid.*

Didici ea te praecedere maxime Deos hominibus, quod ad uisum sui indigeant. Igitur ex nobis, cuiquam minus uisum esse Deo similiorem. *ibid.*

Fames nunquam produxit adulterium, neque pecunia uisum luxuriam. Paupertas breuis quaedam est temperantiae uisum diuina legum obseruatio. *Plutarchus apud Socrum, p. 93.*

Paupertatem philosophiae impedimento esse, & temperantiam eam promouere, non recte dicitur. Quot enim purae philosophiae dantiam potius quem inopia prohiberi a literarum studio? non uides pauperimos ut plurimum philosophari? *Idem ibid. p. 94. 95.* ubi plura in laudem paupertatis.

Paupertas est minime inuidiosa, & de ea acquiritur non certatur: sed licet in uisum diuina feruatur, & neglecta augere. *Idem ibid. p. 93. et Xenophon in conuiuio.*

Diuites non similiter misereri uolent infelicium, ut pauperes. Nam suis rebus metuentes, interim aliorum calamitates uolunt. Paupertas enim homines, & in artibus praestantiores, rebus ad uitam pertinentibus redditu produtores. Grauius sapienti magistra, paupertas. *Anaximenes apud Socrum, p. 93.*

De Paupertate. D I A I, 1111.

Francisci Petrarca.

D O I.

Paupertate pressus sum, assurgere nequeo, R. Sape quidam paupertas modeliam peruersit relinquant animo, quocumque quicquam philosophia tentauerit. haec impleuit. D. Paupertas meum limen obsidet. R. Non obsidet, sed custodit. Neque illi nouum aut insolitum, ut quae uisum Romam multas in oculis custodiunt. Inter tentoria equidem paupertas se tenet, que sollicita, luxu inest, sopor marcidus, ac uina languida, & per

PC

POLYAN

Nam quae philosophia verbis persuadere conatur, ea paupertatem recipi cogere. Stob. ser. 95.

Archieflans, paupertatem aiebat asperam quidem esse: quem admodum & Itacam, sed bonam prolis nutriceam, vt quae affluetia frugalitati & abinentia, & in vniuersum efficax virtutis gymnasiu sit. Stob. ser. de laude paupertatis.

Hypsaue Animae umiditati medendum esse dicebat: tunc, inquit, non metues paupertatem. Stob. eod. ser.

Idem, Non paupertatem sed iniustitiam fugiendam esse dicebat, Nullus enim quod pauper esset, sed quia iniustus supplicio affectus est. Neque vitam laudabilem aliquis degit, quatenus diues, sed quatenus iustus. Stobaeus in comparat. Paupertatis & diuitiarum. serm. 95.

Ariston, dicere solebat, paupertatem esse lucernam, quae omnia mala demonstrat. Stob.

Aristot. paupertatem dicebat multis rebus indigere, auaritiam autem omnibus. Arist. par. 1 ser. 33. Meliss.

Idem, Si non multa, inquit, concupiscas, pauca etiam multa videbuntur: exigua enim appetentia paupertatem opulentiae parem efficiet. Max. serm. de diuit. & paupertate.

Xenophon, paupertatem per se doctam philosophiam esse dicebat: quae enim haec verbo suadet, illa opere cogit. eod. ser.

Aristophylus, Vitam pauperum similem esse dicebat navigationi iuxta litus: diuitum autem ei quae in profundo pelago sit. Illis enim facile est funem eicere, appellere, & nauim extrahere diuitibus non item. Stob. in compar. paupertatis & diuitiarum.

Ephiatas, Cuiusdam ei paupertatem exprobranti, Cur non, inquit, etiam alterum dicas, quod iustitiam colam? Offendit autem vir sapientissimus, paupertatem, etiam si multarum virtutum nutrix sit, cum sit exotica esse. Aelian. lib. 13. de var. hist.

Hieron sophista, Vituperatus quod cum multis rhetoricari docuisset, ipse egeret. Atqui, inquit, discere non docui eos, neque pecuniam studere. Max. de paupertate.

Meschoron, Si in Persia, inquit, natus esses, non curares Graeciam habitare, sed cum Persis feliciter versari studeres. Curigitur in paupertate natus contendis discere, & non in eadem permanens feliciter vitam degere? Max. ser. de diuit. & paupertate.

Apollonius, solitus est dicere paupertatem secundum naturam nequaquam turpem esse: turpi autem de causa pauperem esse, de decus, & flagitium esse indignissimum. Anton. par. 1. serm. 33. Meliss.

Lycurgus, percontanti quam ob rem hostium caesorum cadauera spoliare vetuisset? Ne, inquit, dum spoliis incumbunt, pugnam negligant, sed paupertatem vna cum ordine seruent. Vt vir ille sapiens vbique ciuibus suis meruit a diuitiis, tanquam a fonte plurimorum malorum, cum apud hominum vulgus nihil exspectatur a diuitiis, quasi in his sint praecipua felicitatis humanae praesidia. Plus in Lacon. apoph.

Idem, Cuius quibusdam interrogantibus, quomodo liceret hostium insulsum effugere? Si, inquit, pauperes fueritis, nec alius alio plus requirat. Ad opulentes & onustos praedae spes inuitat hostem, nec facile potest elabi, qui facinus & impedimentis retardatur; ad haec tutiores sunt ab hostium incurfu, inter quos est aequalitas, & ex aequalitate concordia. Plus in Lacon.

Anonymus, Quidam imperatorem incusauit quod illius infidiis, & otio & somno fuisset priuatus: videlicet, quod illius benignitate de paupere factus esset diues. Plus in Sympol. lib. 1.

M. Cato dicebat, honestam paupertatem impii diuitiis longe praeserehendam esse. Hoc enim opprobrii, illud miserationis causa fieri solet. Ant. in Meliss. ser. 33. par. 1.

Bulus, famosissimus latro qui sub Seuerio Imperatore per totam Italianam, comparata manu, sexcentorum latronum, biennio maximas praedas fecit, postquam Centurionem vitae insidiatorum cepisset, raso capite ad Seuerum Imperatorem remisit, cumque interrogaretur, quid Imperatori vellet nuntiari? Nuntia, inquit, dominis tuis, ipsos seruos suos alere, ne latrocinentur. Habebat enim Bulas multos apud se Caesarianos, partim exigua mercede conuictos, partim nullo certo stipendio. Xiphilius in vita Seueri.

Idem, Cuiusdam mulieris, cum qua seorbatur, ope deprehensus, & a Papiniano praefecto praetorio interrogatus, cur latrocinium fecisset respondit: Et tu dic, cur praefectus sis. Erat nimirum Papinianus homo praediues, & magna apud Caesarem exultationis & propter opum suarum splendorem in aula admissus. Bulas vero, penuria rerumque egestate vexatus, latrocinio victum quaerere coegebatur. Idem Xiphilius.

ΑΡΟΡΗΘΕΓΜΑΤΑ

SACRA.

Praeter ea quae de paupertate in locis Bibliis citata sunt: quaedam ordine meliore descripta huc referre visum est. Minime spernendus

M M M 4

ΑΡΟΡΗΘΕΓΜΑΤΑ.

diuitias audiens quendam de paupertate sua conquerentem: Desidera, inquit, desideres, pauca tibi multa videbuntur. Desiderium enim contractum, paupertatem diuitiis aequipollentem. Aelian. in Meliss. par. 1. ser. 33.

Idem, dicere solebat, pauperis conditionem diuitis multo beatioris esse. Pauperes quippe maximis malis non infestantur, vt infestantur & odio, quibus diuites expoliti sunt quotidie. Anton. in Meliss. ser. 33.

Idem, ab Archelao vocatus, vt qui ipsum ditare vellet, ei reuerentissimus. Quod facine cheuices quatuor obulo venient Aristoteles, quae aquam fundere. Nam si res meae, dicebat, mihi inuicem ac ego ipsis succurrerem, & sic etiam ipsis mihi. Stob. serm. de diuit. scriptis recitat.

Idem, paupertatem aiebat esse *μικρὸν εὐφροσύνην*, id est, paruum iocunditatem. Stob.

Idem, ille iustus, cum diues quidam paupertatem ei obliuisceret: Mihi quidem nihil adferret mali paupertas, tibi vero non pauca perturbationes. Antonius in Meliss. part. 1. ser. 33.

Idem, Paupertatem ad legem naturae compositam dicebat esse esse diuitias. Senec. epist. 21.

Idem, paupertatem ferre non cuiusvis, sed sapientis esse dicebat. Senec. de egestis.

Idem, Desertus ab omnibus hominibus, solus relinquebatur, neque propter egestatem ipse quenquam reciperet, neque in latrocinio quisquam acciperet. Omnibus enim iniusta erat eius reprehensio acrimonia, deinde in agendo loquendoque acerbum. Proinde tristitia plenus, tummas soliorum extremitates manabat. Ille enim suspetebant, quo minus fame periret. Mas veniens, decidens fructibus vescebatur. Diogenes igitur, cum diuiter rem inspectasset, subridens, animo recepto: Mus hic, quod nihil indiget Atheniensium lauitia. Et quid tu, o Diogenes! perperes, ne cum Atheniensibus non coenare? Aelian. lib. 13. de var. hist.

Idem, Diogenes paupertas a quodam vitio daretur: Infelix, respōdit, agis? At ego neminem vidi tyrannidem gerere propter egestatem, omnes vero propter diuitias. Stob. serm. 95.

Idem, paupertatem appellabat virtutem *ἀντιὸς ἰδὸν ὄντος*, id est, quae contra dicitur. Diuitibus opus est multus praecipuus, vt frugaliter vitam corpus exerceant laboribus, ne corporis ambitioso cultu deturantur, & omnia autem docet paupertas. Stob. ser. 95.

Idem, solitus est ioco dicere sibi tragicas execrationes occurrere, cum esset *ἐπίστειλος, ἀνάσσει, ἀνασσει, ἀνάσσει, ἀνάσσει*, id est, cum ciuitate, patria, carere, pauper & erro. Laert. lib. 6. Aliud locum aliquem est tragaeus, De Oedipi execrationibus. Valer. Maximus lib. 6. Erat.

Idem, paupertatem dicebat esse subsidium ad philosophiam.

